

Nr B 66

Utlåtande i anledning av väckta motioner angående dels förbättrade sjö- och flygförbindelser mellan Gotland och fastlandet, dels ock fraktlindringsbidrag för transport av motorfordon mellan ön och fastlandet.

(4:e avd.)

I en inom första kammaren av herr *Franzén* väckt motion (I: B 50) har — under hänvisning till motiveringen i motionen I: 81 till innevarande års förra riksdag — hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om skyndsam utredning av frågan om förbättrade sjö- och flygförbindelser mellan Gotland och fastlandet i enlighet med motionens syfte.

I en av samme motionär väckt motion (I: B 52) har vidare — under hänvisning till motiveringen i motionen I: 286 till innevarande års förra riksdag — hemställts, att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsam utredning och förslag rörande särskilt fraktlindringsbidrag, att avräknas mot bilskattemedlen, för transport av motorfordon på reguljär båtlinje mellan Gotland och fastlandet.

Beträffande de skäl motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden torde få hänvisas till motionerna I: 81 och I: 286.

Över förstnämnda motion har, efter därom i vederbörlig ordning gjord framställning, yttranden avgivits av luftfartsstyrelsen, sjöfartsstyrelsen och länsstyrelsen i Gotlands län.

Luftfartsstyrelsen förklarar sig inledningsvis dela motionärens uppfattning, att Gotlands invånare av geografiska skäl icke böra komma i ett sämre läge än befolkningen på fastlandet i vad avser resemöjligheter till ett rimligt pris. Såsom ett uttryck härför hade luftfartsstyrelsen hos statsmakterna utverkat den nu i huvudsak genomförda utbyggnaden av Visby flygplats, varigenom förutsättningar skapats för en flygtrafik av betydligt större mått än den, som i dag försigginge därstädes. Det vore också med tanke på den allt mera ökade betydelse för Gotland, som civilflyget fått, nödvändigt att möta det ökade flygbehovet med en tillräckligt utbyggd markorganisation. Luftfartsstyrelsen förutsåge att i en ej alltför avlägsen framtid flyget ävenledes kunde komma att övertaga postbefordran till ön samt att fraktflyget kunde utvecklas till en mera regelbunden trafik. En dylik utveckling komme att understödjast av luftfartsstyrelsen.

Styrelsen anför vidare följande.

I fråga om biljettpriserna på linjen Stockholm—Visby må framhållas, att dessa fastställdes redan för flera år sedan, då Scandinavian Airlines System (SAS) ännu beflög sträckan. Den höjning av biljettpriset, som motionären åsyftar, avser borttagande av ett antal rabatter, som förbilligat det normala biljettpriset; om flygföretagens rabattpolitik har luftfartsstyrelsen ansett sig icke böra utfärda några direktiv. I den mån borttagna rabatter inverka allmänt höjande på biljettprisnivån, kan emellertid anledning finnas att till prövning upptaga frågan om storleken av själva biljettpriserna. Linjeflyg aktiebolag, som nu beflyger bland annat Visbylinjen, har den 27 februari 1950 på grund av ökade allmänna driftkostnader begärt en generell höjning av biljettpriserna på inrikeslinjerna. Med anledning härav har luftfartsstyrelsen uppdragit åt en trafikexpert att verkställa en förutsättningslös utredning om inrikesflygets biljettpriser; med stöd av denna utredning har luftfartsstyrelsen meddelat Linjeflyg aktiebolag, att styrelsen funnit sig icke kunna godkänna högre passagerarpriser å linjen Stockholm—Visby än 65 kronor för enkel resa och 117 kronor för tur- och returresa. Bolaget har här- efter ingivit ett reviderat förslag till grundtaxor för bolagets hela linjenät, vilket förslag styrelsen godkänt. Härigenom synes taxesättningen ha bringats i bättre överensstämmelse med taxestrukturen för andra kommunikationsmedel.

Styrelsen förklarar sig slutligen vara av den uppfattningen, att någon utredning rörande flygförbindelserna mellan Gotland och fastlandet i dagens läge icke synes erforderlig.

Sjöfartsstyrelsen erinrar om det utredningsarbete som f. n. pågår inom en lokal kommitté av vissa frågor rörande sjöfartsförbindelserna mellan Gotland och fastlandet samt anför härom.

Utredningens uppdrag avser icke som motionären gör gällande främst detaljspörsmål. Enligt protokollet från det sammanträde på länsstyrelsen i Visby den 21 januari 1956, vid vilket kommittén tillsattes, avser uppdraget att utreda dels behovet av en eller två båtar för förbindelserna med fastlandet samt kostnaden härför och dels när och hur ombyggnaden av Visby hamn bör ordnas. Såvitt sjöfartsstyrelsen kan finna bör utredningen komma att omfatta samtliga viktigare trafiktekniska frågor, som rör Gotlands sjöförbindelser med fastlandet. För att avgöra det nya båtmaterialens utformning torde man också behöva beakta den framtida fördelningen av den reguljära persontrafiken mellan sjö- och lufttransportmedel.

Även om kommittén inom ramen för sitt uppdrag icke torde kunna taga upp samtliga de frågor, som motionären önskar innefattade i en ny utredning, synes kommitténs uppdrag kunna betraktas som ett oundgängligt första led i den nu föreslagna utredningen. Ett ställningstagande till frågan om ytterligare eller kompletterande utredningar synes därför enligt styrelsens mening kunna anstå till kommittén framlagt resultatet av sitt arbete. Det må tilläggas, att kommittén redan nu synes ha den lokala förankring, som i motionen önskas för en utbyggd utredning. Kostnaderna för utredningsarbetet bestrides vidare delvis av statsmedel.

Länsstyrelsen i Gotlands län, som i ärendet infordrat yttrande från bl. a. Gotlands handelskammare samt förenämnda lokalkommitté, framhåller inledningsvis att det inom gotländskt näringsliv och hos öns befolkning i öv-

rigt torde råda den allmänna uppfattningen att om näringslivet på ön skall kunna hävda sig i konkurrensen med fastlandets, om turistlivet skall kunna upprätthållas i önskvärd omfattning och om öns befolkning för framtiden icke skall känna sig i olika avseenden tillbakasatt i jämförelse med landets övriga innebyggare, det är nödvändigt att transportförbindelserna med fastlandet förbättras både i fråga om snabb service och såvitt angår kostnaderna. Länsstyrelsen anför härefter följande.

Ojämnheten i trafiken med höga toppar under sommaren på grund av turismens ökade anspråk gör det givetvis mycket svårt för enskilda företag att utan bidrag från det allmänna hålla sådana taxor som motsvara allmänhetens krav på rimlig transportkostnad.

Motionären har särskilt framhållit de dyra kostnaderna för transport av motorfordon såsom en orättvisa mot gotländska bil- och bussägare, vilka betala fordonsskatt i samma utsträckning som andra. Denna fråga har även i handelskammarens yttrande särskilt berörts och ansetts så betydelsefull, att handelskammaren förordat en utredning begränsad till frågan om sammanbindande av öns vägnät med fastlandets genom en av de vägförvaltande myndigheterna upprättad och bekostad bilfärjeförbindelse anordnad på kortaste möjliga sträcka, varvid nämnts Västervik eller Oskarshamn som terminalpunkt på fastlandet eller, sedan broförbindelse kommit till stånd över Kalmar sund, en färjeförbindelse mellan Klintehamn och Ölands norra udde.

Länsstyrelsen anser sig icke kunna biträda en sådan begränsning av en blivande utredning. Även om bilfärjetransporterna ha en mycket stor betydelse ur vissa synpunkter kan man dock aldrig tänka sig att genom dessa lösa hela frågan om person- och godsbefordran mellan ön och fastlandet. Det torde icke vara ekonomiskt möjligt att anordna en sådan bilfärjelinje utan att låta även övrig sjötrafik gå samma väg, vilket skulle innebära att man skulle tvingas övergeva Nynäshamnslinjen emedan det nuvarande enskilda bolaget icke skulle kunna i konkurrens med staten fortsätta med sina transporter över Nynäshamn. Länsstyrelsen anser därför att hela frågan om bättre sjöförbindelser måste lösas i ett sammanhang.

Länsstyrelsen förklarar sig slutligen i princip icke ha något att erinra mot att en utredning i motionens syfte kommer till stånd men anser icke tidpunkten för densamma väl vald. Den av motionären omnämnda kommittén av år 1956 hade i sitt yttrande utlovat ett fortsatt snabbt utredningsarbete. Då detta kunde bli ett värdefullt underlag för bedömande av de fortsatta riktlinjerna för lösandet av frågan om bättre förbindelser mellan Gotland och fastlandet, ansåge länsstyrelsen den av motionären väckta frågan böra tillsvidare anstå.

Lokalkommittén slutligen har bl. a. anfört följande.

De arbetsuppgifter, som den lokala kommittén för närvarande är sysselsatt med, omfattar vissa spörsmål i samband med frågan om förbättring av sjöförbindelserna Gotland—fastlandet. I viss mån äro de att betrakta som olika detaljspörsmål, som ingår som integrerande delar i en transportkedja båt—järnväg respektive båt—bil.

Under arbetets gång har det emellertid visat sig att utredningsuppdraget är mera komplicerat och mera omfattande än beräknat, om utredningen skall ge ett resultat, som kan bilda underlag för vidare ställningstagande.

Många svårbedömbara faktorer ha dykt upp, inte minst när det gäller möjligheten att erhålla tillräckligt underlag för att bedöma behovet av erforderliga nya båtar och deras utformning.

Den utredning av hela frågan om Gotlands sjö- och flygförbindelser, som motionären anser önskvärd, är enligt den lokala kommitténs uppfattning en utredning, som har en utomordentlig omfattning i såväl trafiktekniskt som ekonomiskt avseende. Den nu arbetande kommittén anser sig därför icke böra påtaga sig ett sådant utredningsuppdrag även om kommittén kompletteras på sätt motionären ifrågasatt.

För en sådan utredning, som motionären syftar till, erfordras en kommitté, som är helt annorlunda utrustad ifråga om befogenheter samt personella och ekonomiska resurser.

Den lokala kommittén har sedan en tid varit i verksamhet, utfört vissa förberedande undersökningar och insamlat material, som är föremål för bearbetning. Det är kommitténs avsikt att så snabbt som möjligt med hänsyn till utredningens art söka nå fram till ett resultat, som kan tjäna till underlag för bedömningen av lämpligaste sättet för förbättring av de reguljära sjöförbindelserna mellan Gotland och fastlandet. Enligt kommitténs samstämmiga uppfattning synes det därvid vara bäst, om kommittén i sin nuvarande sammansättning ostört får fortsätta det nu påbörjade utredningsarbetet.

Om en helt ny statlig utredning skall tillsättas, bör den nuvarande kommittén avbryta sitt arbete. Det föreligger därvid risk för att en del av det arbete, som kommittén redan utfört, kommer att bli till ingen nytta.

Under hänvisning till det anförda föreslår kommittén att frågan om att åstadkomma en utökad kommitté eller att tillsätta en helt ny utredning tills vidare bör anstå.

Utskottet. I förevarande motioner har hemställts om dels utredning av frågan om förbättrade sjö- och flygförbindelser mellan Gotland och fastlandet (motionen I: B 50), dels ock utredning och förslag rörande särskilt fraktlindringsbidrag — att avräknas mot automobilskattemedlen — för transport av motorfordon mellan ön och fastlandet (motionen I: B 52).

Luftfartsstyrelsen har i sitt yttrande över den förstnämnda motionen bl. a. erinrat om den utbyggnad av Visby flygplats som genomförts, varigenom förutsättningar skapats för en kraftigt utökad flygtrafik därstädes. Med hänsyn bl. a. härtill och då numera en revision av taxesättningen å linjen Stockholm—Visby företagits anser styrelsen någon utredning rörande flygförbindelserna ej erforderlig. Sjöfartsstyrelsen och länsstyrelsen i Gotlands län ha båda erinrat om det utredningsarbete rörande sjöförbindelserna samt vissa hamnfrågor som pågår genom den av motionären omnämnda lokala kommittén. Sistnämnda kommitté slutligen har förklarat sig ha för avsikt att så snart som möjligt söka nå fram till ett resultat som kan tjäna till underlag för bedömningen av lämpligaste sättet för förbättring av de reguljära sjöförbindelserna mellan Gotland och fastlandet. Enligt kommitténs uppfattning syntes det vara bäst om kommittén i sin nuvarande sammansättning ostört finge fortsätta det påbörjade utredningsarbetet.

Utskottet, som för sin del är av samma uppfattning, vill vidare erinra om

att även 1954 års Ö-utredning, som nyligen slutfört sitt arbete, i sitt betänkande rörande Gotland (SOU 1958: 18) även ingått på frågan om öns fastlandsförbindelser. Med hänsyn jämväl härtill anser sig utskottet kunna utgå från att dessa för öns befolkning och näringsliv så väsentliga kommunikationsproblem i ett större sammanhang och inom en nära framtid kommer att bli föremål för statsmakternas prövning. Någon anledning att tillsätta ytterligare utredningar i ämnet föreligger därför enligt utskottets mening icke f. n. Ej heller kan utskottet tillstyrka att såsom en provisorisk åtgärd i avvaktan på mera genomgripande förbättringar det av motionären föreslagna fraktlindringsbidraget för transport av motorfordon mellan ön och fastlandet införes.

Under återopande av det anförda får utskottet hemställa,

- a) att motionen I: B 50 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;
- b) att motionen I: B 52 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 28 oktober 1958

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet ha närvarit

från första kammaren: herrar Näsström, Gillström, Ohlon, Ivar Johansson, Einar Persson, fröken Andersson, herrar Thun, Pålsson, Bergman, Holmqvist, Sundelin, Söderberg, Mårtensson, Bertil Petersson och Anders Johansson; samt

från andra kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Åkerström, Pettersson i Degerfors, Malmborg, Rubbestad, Staxäng, Persson i Växjö, Ståhl, Gustafsson i Stockholm, Karlsson i Olofström, Nilsson i Göingegården, Andreasson, Hansson i Önnarp, Johansson i Norrköping och fröken Vinge.